

II
1926

૭૮૬

6
1926

‘દાડલ ફલાદ એદડસીયા’ (સુરત) સીરીઝ નં. ૨

“સોમો-સલાત”

(‘રોઝા’ અને ‘નઝમ’ની તરફીય અને જરૂરી મસાઇલ)

ભાગ ૧.

“અન્ન-ધમાનો-વસ્સલાત”

(કમાન અને નમાઝનું વર્ણન)

કર્તા:—
“અમિનામ-મુસલીમ”

“દાડલ ફલાદ એદડસીયા” સુરત તરફી

ઉપાધી પ્રસિદ્ધ કરનાર:—

સૈયદ અબ્દુલ એદડસી.

(જનરલ સેક્રેટરી.)

સને ૧૩૪૬ હી.

પહેલી આવૃત્તિ ૧૦૦૦

(સર્વ હક્ક સ્વાધીન)

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઇટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૭૨૮૮૨ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ રંગેશ રાજા

વિષય ૧/૭ ૬૩૦૪

પ્રસ્તાવના.

હાલમાંના અરકાનોમાં 'નમાઝ' અને 'રોઝો' મુખ્ય છે, એટલે કે દરેક ખાલીમ મુસલમાન જોરત અને મરદ, ગરીબ અને તવંગર ઉપર તે ફરજ છે. 'નમાઝ' દરરોજ પાંચ વખતની એટલે વરસના ત્રણસોને સાઠ હીવસ ગરીબ અને તવંગર ખાલીમ અને બાલીલ ઉપર એક સરખી રીતે ફરજ છે, બપોરે 'રોઝો' બાર મહીનામાં એક મહીનાના ફરજ છે, હજ અને ઝકાત બાબત ખુદાપાકે જેવી છુટ ગરીબો અને મુશ્કેલીસોને આપી છે, તેવી છુટ નમાઝ અને રોઝા, વીધે આપવામાં આવી નથી, એટલે દરેક મુસલમાન ઉપર તે ખાલીમ, શયે ત્યાંથી એ ફરજ, ધાની ખુદાપાકની તાબેદારીને હક છે જે તેણે સમજીને અદા કરવો જોઈએ. માટે જેઓ હુદુ વીગેરે મસાઇલની કીનાઈ વાંચી શકતા નથી અને 'રોઝા' ના મસાએલથી અને 'નમાઝ' ના તરકીબથી ના વાકેફ છે. ખાસ તેમને ફાએદો પહોંચાડનાં સારૂ "દારૂલ ફલાહ એદરૂસીયા મુસ્ત" તરફથી આ ટુંક રીસલા લખાવી ત્રણ ભાગમાં છપાવવામાં આવ્યા છે.

જે સાહેબો, આ સ્વાખના કામમાં શામેલ થઈ વધુ રીસલા છપાવી વહેંચવામાં મદદ કરવા ચાહતા હોય, અને પોતાના નામથી અગર તરફથી આ રીસલા લોકોમાં વહેંચવા ચાહતા હોય તે તેઓએ "દારૂલ ફલાહ એદરૂસીયા" ના જનરલ સેક્રેટરીને પોતાની ઇચ્છા બદલ અગર આપવાથી તેને વેળા બંદોબસ્ત કરવામાં આવશે. ખુદાના દીનની વાતોથી લોકોને વાકેફ કરવા એ સર્વથી મોટામાં મોટો સ્વાખનો કામ છે. અજાનેને દીનથી વાકેફ કરવા, એ હિફલામની ઇમારતને મજબુત કરવા બરાબર છે. અને હમાનની મજબુતી તથા ગુજાઓનો કફારો છે. 'વમાતબદીકા હફલાબીદલાહ'.

ભાલીમ જમી રમઝાનુલ મુબારક સને ૧૩૪૪ હી. ૧૯૨૬ ઈ.

જનરલ સેક્રેટરી,

દારૂલ ફલાહ એદરૂસીયા-મુસ્ત.

“બીસ-મીલા-હી ર રહમાં-નીર-રહીમ”

“ઇમામનું-ખ્યાન”.

દરેક મુસલમાનને, વળી તે, અબ્વલથી મુસલમાન હોયો અમદ નવો મુસલમાન થયો હોયો, ઇમાનની હકીકત બધીવી ફર્જ છે

“ઇમામની-હકીકત”

“ઇમાને-મુફરસીલ” (એટલે ખુલાસો) ઇમાન માટે એટલી ચીજોની જરૂર છે—(૧) અલ્લાહ પર ઇમાન લાવવો (કે તે એક છે). (૨) ફરીશતાઓ ને (૩) ખુદાપાકની કીતાબોને (જેવી કે કુરઆન શરીફ-તોરેત-ઇનજીલ વીગેરે) (૪) ખુદાના પેગમબરોને. (૫) કીયામતના દીવસને. (૬) અને પુરાઇ તથા બક્ષાઇઓ ખુદા તરફથી હોવાને અને (૭) મર્યા પછી, ખુદાના હુકમથી (કીયા-મતને દીન) પાછા જવતા થવાને-સાચું માનવું.

‘ઇસલામના અરકાન’ (ચુળ સીદ્દાતો)

(૧) મોહાથી કહ્યો મઠવો— ‘લાએલાહા ઇલ્લાહા મોહો મં મહુર રસુલુલાહ’ (અલ્લાહ સીવાએ કોઈ ખુદા નથી, અને હજમત, મોહોમ્મદ સલાહો-અલય હે વ સલ્લમ તેના રસુલ છે). એને દીલથી સાચું માનવું. (૨) પાંચ વખતની નમાઝ પઢવી. (૩) આખા રમઝન માસમાં રોઝ રાખવું. (૪) માલની ‘જકાત’ આપવી (જ્યારે જકાત આપવી ફર્જ થાયો). (૫) હજ કરવી (જે માણસને તે કરવાની તાકાત હોયો.)

નોટ:—દરેક મુસલમાનનો એ ઇમાન છે કે અલ્લાહ એક છે, તેના કોઈ સાથી નથી. તે પહેલાંથીજ છે, અને હમેશા રહેશે. તે કોઈનાથી પેદા થયો નથી અગર તે કોઈનો બાપ નથી, તેણે જમીન આશમાન અને તેના અંદરની બધી ચીજો પેદા કરી છે, તે સર્વનો માલીક છે તે બધી પુરાઈઓથી પાક છે અને ઇમાદત ફક્ત તેનેજ મળે છે.

‘કલમાનું બયાન’

ફરેક મુસલમાન ઉપર કલમાનું શીખવું જરૂરી છે. તે કલમા નીચે મુજબ છે—

‘કલમએ તઅયબ’ (પાકીનો કલમો) ‘લાએલાહા ઇલલાહ મોહોમ્મદુર રસુલુલ્લાહ’ અર્થ—(નથી કોઈ માણુદ ખુદા સીવાએ મોહોમ્મદ (સ. અ. વ. સ.) ખુદાના રસુલ છે).

‘કલમએ શહાદત’ (ગવાહીનો કલમો) ‘અશહદુઅન લાઈલાહા ઇલલાહો વાહદહુ લાશરીકાલહુ વ અશહદુઅન્ના મોહોમ્મદન અબ્દુહુ વ રસુલુ’ અર્થ—(હું ગવાહી આપું છું કે નથી કોઈ માણુદ ખુદા સીવાએ; તે એક છે, તેનો કોઈ સાથી નથી અને ગવાહી આપું છું કે મોહોમ્મદ (સ. અ. વ. સ.) પ્રેના ખંદા અને રસુલ છે).

‘કલમએ તમજીદ’ (ખુર્જીવાળો કલમો) ‘સુખહાન અલ્લાહે વલ હમદો લીલ્લાહે વ લાઈલાહા, ઇલલાહો વલ્લાહો અકબર વલા હોં વલો વલા કુબ્બતા ઇલા ખીફાહીલ અલી ચીલ અઝીમ’ અર્થ—(પાક છે અલ્લાહ, અને, બધી તારીફ અલ્લાહને માટે છે નથી કોઈ માણુદ ખુદા સીવાએ અને અલ્લાહ મોટો ખુર્જી (ધણો મોટો) છે. નથી તાકાત અને કબ્બત (દોષને) સીવાએ, તો પ્રીકથી, ખુદાની, જે ઉચો અને ખુર્જીવાળો મોટો છે.

‘કલમએ ત્વહીદ’ (એકતાનો કલમો) ‘લાઈલાહા ઇલલ્લાહો વહદહુ લાશરીકાલહુ લહુલ સુલકો વલહુલ હમ્દો ચેહચીવસુમીતો બે યદેહીલ ખ્યર વહુવા અલાકુલ્લે શૈયધન કદીર’ અર્થ—(નથી કોઈ માણુદ ખુદા સીવાએ તે એકજ છે અને તેનો કોઈ સાથી નથી. તેનેજ માટે મુલક (જગત) અને બધી તારીફ છે, (તેજ) જવાડે છે અને મારે છે તેનાજ હાથમાં ખેર અને ખરકત છે અને બધી ચીજો ઉપર તેનીજ સત્તા છે.

‘કલમએ રદદકુફ’ (કુફરને દૂર કરવાવાળો કલમો) ‘અલ્લાહુમ્મા ઇન્ની આઝીઝેખીકા મીનઅન ઉશરૈકા ખીકાશૈઅઅન વ અના આલમોખીહી અસતમફરૈકા લેમાલા આઅલમોખીહી તુખતો અનહો વ તખરસતો મીનલકુફરે વરશિરફે વલમઅસી કુલ્લેહા વઅસલમતો વઆમનતો વઅકુલો અશહદુઅન લાઈલાહા ઇલલ્લાહો વહદહુ લાશરીકાલહુ વ અશહદુઅન્ના મોહોમ્મદન અબ્દુહુ વરસુલુ’ અર્થ—(ઓ અલ્લા, બેશક હું તારો આશરો અર્થ છું. (એટલે બચાવ મને) કુફરથી અને શીર્ક. (ખુદા સાથે કોઈને સામેલ કરના) થી કોઈપણ વસ્તુને કે જેણે હું બચું છું અને

મગફરત (માફી) ચાહું છું તે વાતની જે હું નથી બાબતો અને છોડી દીધાં મેં, કુદરને શીકરને, અને ગુન્હાઓને સઘળાં-ઇસલામ, લાવ્યો હું અને ઇમાન લાવ્યો હું, અને હું કહું છું (કે) નથી કોઈ માઅબુદ ખુદા સીવાય (અને) મે.હોમ્મદ (સ. અ. વ. સ.) સુલ્, ખુદા ! છે—

‘ઈમાને સુજમીલ’ (હુંકમાં ગાનનું જ્ઞાન) ‘આમનતો બીદલાહે કમાહુવા બેઅસમાએહી વ સીફાતેહી વ કબલતો જમીઆ એહકા-મેહી અર્થ—(ઇમાન લાવ્યો હું ખુદાપર, તેના નામોપર, અને તેની સીફાતોપર અને કબુલ કર્યા મેં તેના તમામ હુકમો).

‘ઈમાને સુફરસીલ’ (ઇમાનનો ખુલાસો) ‘આમનતો બીદલાહે વ મલાએકતેહી વ કુતુબીહી વ રસુલીહી વલયવમીલ આએરી વલ કદ-રાએરીહી વશરેહી મીનલાહે તઆલા વલખાઅસે ખાદલ ભવત’ અર્થ—(ઇમાન લાવ્યો હું ખુદાપર, તેના ફરીશતાઓ ઉપર (એટલે તેમના હોવા ઉપર) અને તેની ફીતાઓ ઉપર(એટલે આસમાની ફીતાઓ કુરઆન તોરેત ઇજલ વીગેરેના ખરા હોવા ઉપર) અને તેના રસુલો ઉપર (હઝરત મોહોમ્મદ સુલ્હીહી, સ. અ. વ. સ. અને તેમની પહેલાં દેક લાખ અને ચોવીસ હજાર પેગમબરો જે થઈ ગયા તે બધા ખરા છે પણ છેવટના ખુદાના પેગમ્બર મોહોમ્મદુર રસુલુહીહી, સ. અ. વ. સ. છે) અને આખેરતના દીવસ ઉપર (એટલે કયામતનો દીવસ જે દીવસ બધાની નેકી બદીનો હીસાબ થશે અને સારાં કામોનો સારો અને ખરાબ કા-મોનો ખરાબ ગદલો મળશે—દુન્યામાં સઉથી મોટામાં મોટો ગુન્હો કે જેની માફી મળી શકવાની નથી તે ગુન્હો ખુદાના સાથે કોઈને બાગીદાર બનાવવાનો એટલે તેના સીવાએ બીજા કોઈને માઅબુદ ગણવાનો છે) અને એ વાત ઉપર કે નેકી અને બદી ખુદાની તરફથી છે (એટલે તેના અધીકારની વાત છે) અને મરવા પછી પાછા ઉઠવા ઉપર (એટલે કે કયામતને લીધે ખુદાપાક બધા મુરદા ઓને જીવતા કરી તેમનાથી નેકી અને બદીનો હીસાબ લેશે અને ઇનસાફ કરશે એ વાત ઉપર).

“અસતગદાર”

“અસતગદે રક્ષા હલ આકીમીલ ઝીલાએલાહા

ઈલા હુવલ હયુલ કયુમ વ અતુબેઈલયક.”

‘દુરુદશરીફ’ (મુખતસીર)

અલ્લા હુમ્મા સલ્લે અલ્લા સૈયદીના મોહોમ્મદીન વ અલ્લા આલે સૈય-દીના મોહોમ્મદીન વખારીક વ સલ્લીમ,

‘નહાનિ સુરતો અને અખતસીર દુરૂઠ શરીર’

જે જાણ અમર પડેનો ઝીલકુલ જાણેલા નથી તેમને પણ ‘સુરે અલહ-મદ’ અને ઝીલ નહાની સુરતો, મોહોડે યાદ કરવાની નમાઝ અને ફાતેહા દરૂઠ મટિ ઘણી જરૂરી છે, સુરે-અલહમદ શરીર અને ચારકુલ પઢવાનો ઘણો સવાળ છે, અને તે પઢી પોતાના સગાંવહાલાના અને ઝીલ મુસલમાનોના મુશ્કાળોને જણવાથી તે પઢી જણનારને અને જેને જણવામાં આવે તેને ખુદા-પાક, બહુ સવાળ અતા કરે છે અને મુશ્કાળોના અઝાબમાં કમી થાય છે.

સુરેફાતેહા (અલ હમદ શરીર)

“બીસમીલ્લા હીરેહમાં નીરરહીમ”

‘અલ હમદો લીલ્લાહે રખીલ આલમીન અરરેહમાં નીરરહીમ માલેકે મવમીહદીન ઇઆકા નઅયુદો વઇઆકા નસતઇન એહદે નસ્તીરાતલ મુસતકીમા સીરાતલ લીની અન અમતા અલયહીમ ગેરીલ મગદુને અલયહીમ વલહ હાલલીન’ (આમીન).

સુરતુલ કાફેરન

“બીસમીલ્લા હીરેહમાં નીરરહીમ”

‘કુલ યા અય્યુહલ કાફેરના લા આઅયુદો મા તાઅયુદના વલા અનતુમ આઅયુદના મા આઅયુદ વલા અના આયેદુન મા અઅયુદુમ વલા અનતુમ આઅયુદના મા આઅયુદ. લકુમ હીતુકુમ વલેયદીન’.

સુરતુલ ઇખલાસ

“બીસમીલ્લા હીરેહમાં નીરરહીમ”

‘કુલહો વહાહો અહદ. અહાદુસ્સમદ. લમયલીદ. વલમયુલદ. વલમ યકુદુહુ ફેકુવન અહદ’.

સુરતુલ ફેલક

“બીસમીલ્લા હીરેહમાં નીરરહીમ”

‘કુલ આફઝો ગેરખીલ ફલકે મીનશરરે માખલક’ વ મીનશરરે આસે ફીન. ફલેયકુન વમીન શરીન નહદાસાત ફીલ ઉકદે વમીન શરરે હાસે ફીન-ફીલકુમ.

સુરેતુન નાસ

‘બીસ મીલ્લા હીરેહમાં નીરરહીમ’

‘કુલઆદિજો બેરબીનનાસે મલેકીનનાસે ઇલાહીનનાસ મીન શરીહ વસવામીલ ખનનાસ. અદલતી યોવસવેસો પ્રીમુદરીનાસે મીનલ છતતે વન્નાસ.

૭૮૬

તહારત એટલે ‘ગુસલ’ અને ‘ઊંચુ’ નું ખ્યાન

‘બીસમીલ્લા હીર રહમાં નીર રહીમ’

‘ત્રમાઝ’- ખુદા પાકે નમાઝ ગુસલમાનો ઉપર ફર્જ કરી છે તે અદા કરવામાં ગફલત ન કરે. શરીરની પાકી સીવાએ નમાઝ થતી નથી.

‘તહારત’ એટલે પાકી

હવે ગુસલમાનને હંમેશાં તેનું શરીર પાક રાખવું જોઈએ. એટલે જે કંઈ નાપાકી બદનને લાગી હોય તે પછુ દૂર કરવી જોઈએ, અને બ્યારે, ગુસલની હાલત હોય ત્યારે વગર ઢીલે તે દૂર કરવી જોઈએ. (ગુસલની નાપાકીવાળો માણસ, મસજીદમાં જઈ શકતો નથી, કુરાને શરીફને હાથ, લગાડી શકતો નથી, અને નમાઝ પઢી શકતો નથી વીગેરે.)

‘ગુસલનું’ ફર્જ ખ્યાન

મરદ અને ઓરતને કોઈપણ કારણથી મની, નીકળવાથી પછી તે બગૃતી માં હોય કે ઉંઘમાં થોતાની મેળે હોય કે કાંઈ પછુ ઇરાદો કે હરકત કર્યા વગર હોય તે—ઓરત મરદની હમળીસ્તરી કરવાથી અગર મરદની ઇદ્રિનો કોઈ પછુ લાગ્યો ઓરતના ગુસલ લાગમાં જવાથી—ઓરતને હેઝ (અટકાવ) આવ્યાથી અને પરસવ (ખર્યુ) થવાથી ગુસલ કરવું ફર્જ આવે-છે.

જુમાનુ અને બેઉ ઇદોનું તથા અરફાનું અને એહરામનું ગુસલ મુન્નત છે.

‘ગુસલની તરકીબ’

બદન ઉપરથી નાપાકી હોય તેને ધોઈ નાખવી. ‘વજુ’ કરવું અને ગુસલની નૈયતર્થ, ત્રણ વખત આખા શરીર ઉપર એવી રીતે પાણી નાખવું કે એક બાજુ, બરોબર પછુ જગ્યા બાકી ન રહે.

‘ગુસલમા ફર્જ અને મુન્નતો’

ગુસલના ફર્જ—મોહલમાં પાણી લેવું (કેળંદી કરવી) નાકમાં પાણી લેવું અને આખા શરીરને ધોવું.

સુસહની સુન્નતો-નૈયત કરવી જોઈ હાથને પોચાં સમેઠ ધોવા શરમ માઠું (અપત ભાગ) ને ધોવી 'વળુ' કરવું તથા વખત આખા શરીર ઉપર માથાથી પાણી નાંખવું.

‘ઊઝુ’ કરવાની તરકીબ.

‘ઊઝુ’ (વળુ)ની નૈયતથી બીજીમીઠા બાલી, પાક પાણીથી પહેલ્લાં, તથા વખત, પોંચા સુધી જોઈ હાથ ધોવાં (પહેલ્લા જમણેા અને પછી ડાબેા) તથા વખત મોઢામાં પાણી લઈ ઠોગળાં કરવાં-તથા વખત નાકમાં પાણી લેવું, તથા વખત મોઢું ધોવું-તથા વખતકોણી સુધી હાથ ધોવાં-માથાનો મસો કરવો. જોઈ કાનની જઠ અને શુંદી સુધી પાણીથી લીગેલો હાથ પહોંચાડવો-તથા વખત, ટખના સુધી જોઈ પગ ધોવા એમ તરતીબવાર (એક પછી એક વાત કરવી.)

‘ઊઝુ’ માં ફર્જ અને સુન્નતો

‘વળુ’ (ઉઝુ) વગર નમાઝ બાજેઝ નથી.

‘વળુ’ ના ફર્જ મોઢું ધોવું, કોણી, સુધી જોઈ હાથ ધોવાં પા ભાગ માથાનો મસો કરવો અને ટખના સુધી જોઈ પગ ધોવા (પહેલા જમણેા હાથ પછી ડાબેા હાથ, અને એજ પ્રમાણે પહેલા જમણેા પગ અને પછી ડાબેા પગ ધોવે.)

‘વળુ’ ની સુન્નતો ‘વળુ’ ની નૈયત કરવી. બીજીમીઠાહ પઢવી. તથા વખત પોંચા સુધી હાથ ધોવાં મોઢામાં અને નાકમાં પાણી લેવું. અને મીસ-વાક (હાલજી કરવું) તરતીબ (એક પછી એક કરવાની ભાળતપ્રતે પ્રમાણે કરવી.) હાથ અને પગની આંગળીઓ અને હાડીમાં પાણી પહોંચાડવું. (ખીલાલ કરવું) દરેક ભાગ એક પછી એક એવી રીતે ધોવું કે બીજે ભાગ સુકી જવા પામે નહીં.

‘ઊઝુ’ ને તોડવાવાલી ચીજો.

અરાઠ ચીજોથી ‘વળુ’ ટુટી જાય છે-ઝાડો અગર પેશાબ કરવાથી અગર તે જગેએથી કોઈપણ ચીજ ના નીકળવાથી, કરમ ના પડવાથી અગર ખાઈ ચરવાથી પેશાબ (વધારે અગર ટીપુ) ‘મની’ (વીર્ય) પથરી નીકળવાથી મોઢું ભરીને ઉઠી ચવી, હોઢી પડ અને લીલું પાણી, બદનમાંથી નીકળવાથી નમાઝ, પઠતી વખત ભેરથી હસવાથી મુઠ જવાથી બેહોશ થવાથી લીવાના થવાથી ‘વળુ’ ટુટી જાય છે.

(નમાઝ કરતીયાન અગર કોઈપણ વખત ‘વળુ’ ટુટયો હોય તો ફરીથી વળુ કરી વગર નમાઝ પઢી શકાતી નથી.)

૭૮૬

“અરસલાત”

(યાની નમાઝ)

‘નમાઝ’ દરેક મુસલમાન બાલીગ, મરદ
અને ઓરત ઉપર ફરજ છે.

‘નમાઝ’ને તર્ક કરનાર મોટો ગુન્હેગાર છે.

‘નમાઝ’ મુસલમાનોની ‘મેઅરાજ’ છે. એટલે કે તે બંદાને,
પોતાના માઅયુહનિ નજીક કરે છે.

‘નમાઝ’ પઢતાં ન આવડતી હોય તો તે શીખવી દરેક
મુસલમાનનું હિતી ફરજ છે. નહીં જાણવાનો, ઉજર, ખુદાપાક કબુલ
કરશે નહીં, અને તે ઉજરથી અબજથી નજાત મળશે નહીં.

નમાઝોનું બયાન

રાત્રી અને દીવસમાં મળી પાંચ વખતની નમાઝ પુરૂષ અને સ્ત્રી બંને ઉપર ફરજ છે. જ્યારે બાળકો સાત વર્ષની વયના થાય ત્યારથી તેઓને નમાઝની તાલીમ કરવી જોઈએ. જ્યારે તેઓ દશ વર્ષની વયના થાય, ત્યારે તેઓને આવીને પણ નમાઝ પઢાવવી જોઈએ.

નમાઝ, ‘સુવાર’ ઝોહર’ (બપોર) ‘અસર’ ‘મગરિબ’ અને ‘ઈશા’ એમ પાંચ વખતની છે. નમાઝ પઢવાની રીત નીચે જણાવવામાં આવે છે. જોઈએ વખતની નમાઝો એકજ રીતથી પઢવામાં આવે છે. ફક્ત તેમાં રકાઅતોની જોડી વધતી સંખ્યાનો અગર સુન્નત ફરજ કે નિફલની નીયતનો તફાવત હોય છે.

ફરજ નમાઝો—‘સુબોહ’ (ફજરની) બે રકાઅત ‘ઝોહર’ (બપોર) ની ચાર ‘અસર’ (સાંજ) ની ચાર ‘મગરેબ’ (સંધ્યાકાળ) ની ત્રણ રકાઅત અને ‘ઈશા’ (રાત) ની ચાર રકાઅત.

સુન્નત નમાઝો—(પાંચ વખતની) ‘ફજર’ ની નમાઝના ફરજ પહેલાં બે ‘ઝોહર’ ના ફરજ પહેલાં ૪ અને પછી ૨, ‘અસર’ ના ફરજ પહેલાં ૪, ‘મગરેબ’ ના ફરજ પછી ૨, ‘ઈશા’ ના ફરજ પહેલાં ૪, અને પછી બે સુન્નતો પઢવી.

(તે સીવાયેની) તરાવીહની ૨૦ રકાતો ‘ઈશરાફની’ (‘સુરજ’ હોય તે વખત) ૪, ‘યાસત’ (હુદા સુરજ સારી રીતે નીકળી આવે ત્યારથી વખત પહેલાં) ૪ ‘અલાતે અખવાયીન’ (મગરેબની નમાઝ પછી) ૬, ‘તહજજુદ’ (પ્રાતઃની આતે) ૧૨ રકાઅત. બે નમાઝો બે બે રકાઅતો કરીને પઢવાની છે.

પાંચ વખતની નમાઝોની સાયના નક્કી—‘ઝોહર’ ના ફરજ ફજાહની સુન્નત પછી ૨, ‘મગરેબ’ ની સુન્નતો પછી ૨, ‘ઈશા’ ના ફરજ પછીની સુન્નતો પછી ૨, અને ‘વીતર’ પછી ૨, રકાઅતો. ‘વીતર’ ‘ઈશા’ ના ફરજ પછીની સુન્નતો પછી ૩, રકાઅત ‘વીતર’ પઢવાના છે.

‘નમાઝ પઢવાની રીત’.

જ્યારે નમાઝ પઢો ત્યારે પાક સાફ બધું-પુરું કરી, કિસ્સા તરફ મીઠું ફેરવીને બેઠો. સંજ્ઞાતમાં પેઢલાં અને હાથોને ઠંડો નાખી ઠંડો ઠંડો

અંશુભાઓને કાનના નીચલા ભાગ સુધી લઈ જઈ (ઝીઝીએ બંને હાથોને છાતી સુધી ઉંચા ઉઠાવી) ઝખાનથી કહે કે-‘હું અલ્લાહ માટે કિય્હાની તરફ મોઢું કરી, (અમુક વખતની) નમાઝે પઢું છું’ એમ કહીને અલ્લાહો અકબર, કહી હાથોને નાફ (ડુંટી) નીચે બાંધે (શાફ્ફઓમાં હાથ છાતીથી નીચે બાંધે છે) પછી સના અને આઝીઝો તથા બીસમીલ્લાહ પઢે (સના) ‘સુબ્હાનકા અલ્લાહ હુમ્મા વળે હમદેકા વ તમારકસમોકા વ તઆલા જહોકા વ લાઇલાહા ગયરૌકા-’ ‘અહીઝો બિલ્લાહે મીનરા શયતાનીર રજીમ’.

બિસ્મીલ્લાહ હિર રહમાં નિરરહીમ’-અર્થાત(૧) (અય અલ્લાહ તારા વખાણ સાથે તને યવિત્રા છે. તારું નામ બરકતવાળું છે. તારીશાન મ્હોટી છે. અને તારા સીવાય કોઈ માઅબુદ નથી (૨) ‘મરફૂદ શયતાનથી. અલ્લાહની પનાહ માંથી છું’ (૩) અલ્લાહ રહીમ અને રહમાનના નામથી શરૂ કરું છું) પછી ‘સુરએ ફાતેહા, એટલે ‘અલ્લાહમ્હો લિલ્લાહે રઝબીલ આલેમીન, છેવટ સુધી પઢે અને તેને પુરી કર્યા બાદ ધીમેથી ‘આમીન’ કહે (શાફ્ફઓમાં જોરથી કહેવામાં આવે છે. ચારે ઈમામો-હનફી, શાફ્ફ, માલેકી અને હમબલીના મજહબ બરફક છે. પણ કેટલીક વખત, ગૈર મુકલીદો જેઓ કોઈપણ ઈમામની પેરવી કરતા નથી, તેઓ પણ જોરથી આમીન કહે છે, માટે ‘શાફ્ફ’ અને ગૈર મુકલીદને, પોતાની અજાનતાને લીધે કેટલાક લોકો એકબીજા સમજે છે તે તેમની મોટી ભુલ છે કેમકે ‘શાફ્ફ’ તરીકોબરફક છે અને ગૈર મુકલીદ બાતીલ છે, તેને એકબીજા સમજવાથી માણસ ગુનેહગાર થાય છે). અને પછી કોઈ સુરત અગર આયત પઢે અને પછી ‘અલ્લાહો અકબર’ કહી રૂકુઅ કરે એટલે ઝુકીને પોતાના બંને હાથોથી પગના ઘુંટણોને મજબુત પકડે અને ત્રણવાર ‘સુબ્હાન રઝબીયલ અઝીમ’ અર્થાત (પાક છે મારો મોટો પરવરદીગાર) પઢે અને પછી ‘સમેઅલ્લાહો લેમન હમેદહ’ ‘રઝબના લકલ હમ્દ’ અર્થાત (બુદા તઆલાએ પોતાના બંદાની હમ્દ સાંભળી. ઓ પરવર દીગાર તારીજ હમ્દ છે) કેહતાં કેહતાં માથું ઉચું કરે. અને બ્યારે બીલકુલ સીપો થઈ જાય તો, ‘અલ્લાહો અકબર’ કેહતાં કેહતાં, ‘સીજદહ’માં જાય એટલે પોતાના માથાને ઝમીન ઉપર રાખી ત્રણ વખત ‘સુબ્હાન રઝબીયલ અઝીમ’ (અર્થાત-પાક છે મારો બુલંદ પરવરદીગાર) પઢે અને પછી ‘અલ્લાહો અકબર’ કહી માથું ઝમીન ઉપરથી ઉંચકે અને પોતાના પગો ઉપર દોઝાલું (પગવાળીને) ઘેસે, બીજો સિબો પણ એજ પ્રમાણે કરે અને એજ પઢે અને બીજા સિબો પછી સીપો ઉઠો થઈ. ‘અલ્લાહમ્દ’ અને કોઈ બીજી સુરત પઢીને. ‘રૂકુઅ’ કરે. અને પછી પાછા બે સિબો કરીને બેસે અને ‘અલ્લાહમાતો લિલ્લાહે

વસ સહવાતો વર્તેયેગાતો અસ્સલામો અલયકા ઐયોહન નખિયે
 વરહમ તુલ્લાહે વ ઝરકાતોહ અસ્સલામો અલયના વ અલા ધખાદિલા
 હીસ્સાલેહીન, અશહદો અન લાઇલાહા મલ્લ લલલાહો વ-અશહદો અમા
 મોહમદન અમદોહું વરસુલોહ, અર્થાત, (તમામ વખાણ અને એનાદત અહાહ
 માટેછે, અય નથી તમે ઉપર સલામ, અને અહાહની રેહમત અને ઝરકત હોજો,
 હમે ઉપર અને અલલાહના નેક ખંદાઓ ઉપર સલામતી હોજો, હું ગવાહી
 આપું છું કે ખુદા સીવાય કોઈ મઅબુદ નથી અને ગવાહી આપું છું કે મોહ-
 મદ તેના ખંદા અને રસુલ છે.) પદે અને જ્યારે આ કલમા ઉપર આવે કે
 જમણા હાથની વચલી આંગળી અને અંગોઠાનું કુન્ડલ બનાવી કલમાની આંગળી
 ઉઠાવે, અને કલ્લેમો પુરો કર્યા પછી અસલ પ્રમાણે આંગળાઓ સીધા કરે,
 અગર જો ત્રણ યા ચાર રકઅત પઢવી હોય તો બીજી રકઅતમાં આથી
 વધુ ન પઢતાં 'અલલાહો અકબર' કહી એકદમ પાછો ઉઠો થઈ જાય અને
 બાકીની એક અગર બે રકઅતો આગલ જણાવ્યા પ્રમાણે પદે અને છેલ્લી
 રકઅતમાં ફરીથી 'અત્તાહુરયાત' ઉપર મુજબ પદે, અને ફર્જ નમાઝની પેહ-
 લ્લી બે રકઅતો પછીની રકઅતોમાં 'અલ્લહમ્' ની સાથે બીજી કોઈ સુરત
 વધારાની ન પડે, અને જ્યારે ચોથી અગર છેલ્લી રકઆતપર જોસે તો
 અત્તહિયાત ની બાદ આહુદ પડે, અલલા હુન્મા સદલે અલા ચેચેદીના
 મોહમદીવ-વ-અલા આલે મોહમદીવ' કમા સહાયતા અલા ધખા-
 હીમા-વ-અલા આલે ધખાહીમા ધખકા હમીદુમ મશ્હ અલા હુન્મા
 બારિક અલા મોહમદીવ વ-અલા આલે મોહમદીન કમા બારકતા
 અલા ધખાહીમા વ-અલા આલે ધખાહીમા ધખકા હમીદુમ મશ્હ
 અને પછી હોઆ પડે, રજમના આતેના ફિદ્દૂનયા હસનત્વ' વફિલ
 આખીરતે હસનત્વ' વકેના અઝાબન્નાર અને પછી 'અસ્સલામો અલય
 કુમ વરહમ તુલ્લાહ' કહી પહેલાં જમણાં હાથ ઉપર સલામ ફેરે અને
 બીજાવાર એમ કહી ઠાળા હાથ ઉપર સલામ ફેરે, (એટલે પહેલાં જમણી બાજુ
 અને પછી ઠાળી બાજુ પોતાનું મોહું ફેરવે એટલે નમાઝ પુરી થઈ.) પછી
 હવા માંચે.

‘ઇદની નમાઝની તરકીબ’

ઇદના દિવસે સવારમાં મશ્હ અગર ઇદગાહમાં જઈ સફ બાંધીને
 [હારખંધ] બેસવું અને ‘તકબીર’ અને ‘તસબીહ’ અથવા ફરજ-સચીક
 પઢતા રહેવું અને જ્યારે નમાઝ માટે ઉભા થાય ત્યારે છ તકબીરો સાથે
 વાજીબ નમાઝ પઢવાની આ પ્રમાણે નિયત કરવી કે ‘અલ્લાહ માટે આ

ઈમામની પછવાડે કિબ્લા તરફ મોઢું કરી છો તકબીરો સાથે ઈંદુલ ફિતરની બે રકઆત નમાઝ બાજીબ અદા કરે છું” પછી પોતાના બંને હાથોને કાનો સુધી ઉઠાવી ‘અલ્લાહો અકબર’ કહી બાંધી લેવા અને આ દિસ્તા ફિલમાં પઢવું ‘સુબ્હા ન કદલા હુમ્મા વબે હમ્દેકા વ તબા રકરમોકા વ તઆલા જદદોકા વ લાએલાહા ગમરૂકા’ અને પછી ઇમામના સાથે ફરી બીજીવાર પોતાના હાથોને કાનો સુધી ઉઠાવી ‘અલ્લાહો અકબર’ કહી મુકી દેવા [એટલે હાથો બાંધવા નહીં] બાદ ત્રીજી વખત પણ એજ પ્રમાણે ‘અલ્લાહો અકબર’ કહી હાથોને ઉઠાવી મુકી દેવા અને ચોથી વખતે ‘અલ્લાહો અકબર’ કહી પોતાના હાથો પહેલાની માફક પાછા બાંધી ઇમામ જે કિરાઅત પઢે તે ધ્યાનપૂર્વક સાંભળવી. પહેલી રકઆત ઇમામની સાથે પુરી કરી રહ્યા બાદ બીજી રકઆતમાં પણ શરૂઆતમાં ઇમામ ‘કિરાઅત’ પઢે તે સાંભળવી અને જ્યારે ઇમામ ‘અલ્લાહો અકબર’ કહે ત્યારે ‘રૂકુઅ’ માં ન જતાં પહેલી રકઆતની માફક એક પછી એક ત્રણ વખત ‘અલ્લાહો અકબર’ કહી કાનો સુધી હાથોને ઉઠાવી છુટા રાખવા [બાંધવા નહીં] અને ચોથી વખતે જ્યારે ઇમામ ‘અલ્લાહો અકબર’ કહે ત્યારે મુક્તહીએ પણ બીમથી ‘અલ્લાહો અકબર’ કહી ‘રૂકુઅ’માં જવું અને બાદ ઇમામની સાથમાં રહી નમાઝ પુરી કરવી. નમાઝ ખલાસ થયા પછી ઇમામ જે ‘ખુત્બો’ પઢે તે અદબથી સાંભળવો અને જો અવાઝ નહીં આવે તો પણ અદબની સાથે પોતાની જગ્યા ઉપરજ સુપચાપ બેસી રહેવું અને ખુત્બા પછી દોઆ માંગવી અને જો ઇમામ તરફથી દોઆ માંગવામાં આવે તો તેને ધ્યાનથી સાંભળવી અને પ્રસંગાનુસાર ‘આમીન’ કહેવું અને દોઆ પછી ‘ફાતેહા’ પઢવો. અને તે અલાસ થયા બાદ મસ્જિદમાંથી કે ઇદગાહમાંથી જતાં પહેલાં જો બની શકે તો મુસલમાનો સાથે ‘સુઆફો’ (હાથ મેળવવું) કરવો.

‘પાંચે વખતની નમાઝો અને તેના વખતો’

સવારની નમાઝ જે સવારના વખતે પઢવામાં આવે છે તેનો વખત રાત ખલાસ થયા પછી પુર્વ દીશા તરફ આસમાનની સપાટી ઉપર અજવાળું જોવામાં આવે છે જેને સુબ્હ કાઝિબ (મુકી સવાર) કહે છે, અને ત્યારપછી આકાશ ઉપર અજવાળું ફેલાયલું જોવામાં આવે છે તે પ્રકારના પછીથી સવારની નમાઝનો વખત શરૂ થાય છે અને તે સુર્ય નીકળ્યા આગમય સુધી રહે છે. જો નમાઝમાં કુદ્દી ચાર રકઆત નમાઝ પઢવામાં આવે છે, જેમાં બે રકઆત સુન્નત પહેલાં અને તે પછી બે રકઆત ફર્જ હોય છે.

ઝોહર (બપોર)ની નમાઝ પશુ સવારની માફકજ પઢાય છે, પરંતુ તે પ્રસંગે બાર રકઆત નમાઝ પઢવી પડે, જ્યાં પહેલાં ચાર રકઆત સુન્નત પછી ચાર રકઆત ફરજ અને તે પછી બે રકઆત સુન્નત અને બે રકઆત નિફલ હોય છે વળી બપોરની નમાઝનો વખત બપોર વિત્યા પછી (સૂર્ય સહેજ પશ્ચિમ તરફ ઢળ્યા પછી) થી શરૂ થાય છે જે જોકે ચીઝનો પડછાયો બમણો થાય ત્યાં સુધી રહે છે અર્થાત બપોરની નમાઝનો વખત શરૂ થાય ત્યારે જોકે લાકડીનો પડછાયો ચાર આંગળો હોય અને બાઢ ધીમે ધીમે તે વધીને બમણા ઉપરાંત ચાર આંગળો થાય તે આગમચ સુધી છે અને તે બાઢ સમાપ્ત થયેલો ગણાય છે.

અને ત્યારબાદ અસર (સાંજ) ની નમાઝનો વખત શરૂ થાય છે, જે સૂર્ય અસ્ત થયા સુધી રહે છે પશુ જ્યારે સૂર્ય વખત જતાં પોતાનો રંગ બદલી પીળાશ પડતો થાય છે ત્યારે અસરની નમાઝ પઢવી મકરૂહ છે. જે વખતની નમાઝમાં પહેલાં ચાર રકઆત સુન્નત અને પછી ચાર રકઆત ફરજ પઢવામાં આવે છે.

મગરિબની નમાઝ સૂર્યાસ્ત થયા પછી પઢવામાં આવે છે અને તેનો વખત સૂર્યાસ્તથી પશ્ચિમ દીશાએ આસમાનના છેડા ઉપર જ્યાં સુધી સફેદી પડતો ભાગ બાકી રહે ત્યાં સુધી પડાય છે મકરૂર નમાઝમાં શરૂઆતમાં ત્રણ રકઆત ફરજ પછી બે રકઆત સુન્નત અને બે રકઆત નિફલ મળી કુલ છ રકઆત હોય છે.

ઈશા (રાત) ની નમાઝ મગરિબની નમાઝનો વખત ખલાસ થયા પછીથી જોટલે સૂર્યાસ્ત પછી પશ્ચિમ દીશાએ આકાશના છેડા ઉપર સફેદી પડતો ભાગ દૂર થાય ત્યારથી તે સવાર સુધી પુર્વ તરફ આસમાનની સપાટી ઉપર લંબા-ણમાં અજવાળું પ્રસરી જવા પામે ત્યાં સુધી રહે છે પરંતુ અડધી રાત પછી ઈશાની નમાઝ પઢવી મકરૂહ તનજીહી (નુકશાનવાલી) છે જે નમાઝમાં શરૂઆતમાં ચાર રકઆત સુન્નત પછી ચાર રકઆત ફરજ પછી બે રકઆત સુન્નત બે રકઆત નિફલ ત્રણ રકઆત 'વિતર' અને બે રકઆત નિફલ મળી

કુલ્લે સ્વત્તર રકઆત નમાઝ પઢવાની હોય છે. 'વિતર' ની ત્રણ રકઆત વાળ-
ખની નિયતથી અઢા થાય છે. 'વિતર' ની નમાઝની શરૂઆતમાં બે રકઆત
બીજી નમાઝોની માફકજ પઢાય છે, અને બીજી રકઆતમાં અત્તાહયાત પઢ્યા
પછી 'અલ્લાહો અકબર' કહી ઉભા થઈ ત્રીજી રકઆતમાં 'સુરએ અલ-
હમ્દ' અને તેની સાથે બીજી કોઈ સુરત મેળવીને પઢ્યા પછી બંને હાથો
કાનોની લોલકી (કાનો નીચલો ભાગ) સુધી ઉઠાવી 'અલ્લાહો અકબર'
કહી ફરી પાછા હાથો બાંધવાના છે, અને હાથો બાંધીને 'દોઆએ-કુનુત'
આ પ્રમાણે પઢે.

અલ્લાહુમ્મા ઈન્નીનસતઇનો કાવનસતગ ફીરોકા વનુમીનો
એકા વનતવકકલો અલ્લયકા વનુસની અલ્લયકલ ખયર વનશકુરોકા
વક્લાનકફરોકા વનખલ્લએ વનતરોકા મંય ચફજરોકા અલ્લાહુમ્મા
ઇચ્યાકા નાઅયુહો વલ્લકા નોસલ્લી વનસલ્લુહો વઇલ્લયકા નસઆ
વન્હફીહો વનરબુ રહમતેકા વનખશા અઝામકા દિલા અઝામકા
બિલકુફકારે સુલ્લીક.

અર્થાત્:—અય ખુદ અમે તારાથી મદદ અને મારી માંગીએ છીએ
અને તારા ઉપર હમાન લાવીએ છીએ અને તારા ઉપર ભરોસો રાખીએ છીએ
અને તારા સારા વખાણુ કરીએ છીએ, હમો તારો શુક કરીએ છીએ અને
હમો નાશુકી કરતા નથી. અને અમે તેજોથી અલગ રહીએ છીએ કે જે તારી
ના ફરમાની કરે છે અલ્લાહ તારા માટે અમારી પ્રાર્થના છે અને તારાજ
માટે હમારી નમાઝ અને સિજ્દો છે અને તારીજ તરફ અમે દોડીએ છીએ,
અને હમો તારી સેવામાં હાજર છીએ અને તારાથી ઉમેદ રાખીએ છીએ
તારી રહેમતથી અને ડરીએ છીએ તારા અઝાબોથી, ખેશક તારો અઝાબ
કાફિરોને મળવાવાળો છે. જેને 'દૂઆએ-કુનુત' નહિ આવડતી હોય તેણે
આ દોઆ પઢવી.

રજીઝના આતેના ફિદદુન્યા હસનતંવ વફિલ આખીરતે હસ-
નતંવ વફિના અઝામન્નાર.

અર્થાત:—અય અમારા પરવરદિગામ મમને દુન્યામાં નેકી અર્પણ કર અને આખેરતમાં નેકી અતાકર અને ગામના અગાળથી મુક્તિ આપ.

અને જેને આ દોઆપણુ નહીં આવડતી હોય તો તે ફક્ત ત્રણ વખત આ પઠે અલ્લાહુમ્મગફિરલી—અર્થાત:—ઇલાહી મને દામાકર.

હરેક ફર્જ નમાઝ પઠ્યા પછી જાને હાથો ઉઠાવી આ પ્રમાણે દોઆ પઠવી જોઇએ અને દોઆ પઠી રહ્યા પછી જાને હાથો મોઢા ઉપર ફેરવવા 'અલ્લાહુમ્મા અનતસ સલામ વ મિનકસ સલામ વ દલિયક: યર જેહિસ સલામ રખના ફ હર્થના બિસ્સલામ વ અદખિલના હાર્સલામ તમારકતા રખના વ તઆલયતા યામુલ જલાલે વલ હંકરામ જે દેહમતેકા યાઅર હમરદાહે મીન.

‘સ્વાર’ની—ફર્જની જે રકાઅતો અને ‘મગરેબ’ની અને ‘ઇશા’ની ફર્જ નમાઝ જે કોઇ માણસ એકલો પઠે તો શરૂઆતની જે રકાઅતોમા ‘સુરે અલ હમદ’ અને બીજી જે સુરત પઠે તે કીરઅતથી: [મોટેથી] પઠવી જોઇએ, અને બાકીની રકાઅતોમાં અને, ‘અયોર’ અને ‘સાંબ’ની નમાઝમાં તથા સુન્નતો અને નખીલ નમાઝોમાં જે સુરતો પઠે તે ધીમેથી પઠવી.

હરેક વખતની તમામ રકાઅત નમાઝ પઠી રહ્યા પછી ફરી પાછી દોઆ પઠવી જોઇએ કે જે ફિકહથી સુસ્ત હજ અને સુસ્ત હસન સાબિત છે, અને તે પ્રમાણે દોઆ પઠવામાં ઘણું સવાબ સમાજેલું છે. અને એજ તરીકે હન-શીયોનો છે. મજકુર પઠવાની દોઆઓ ઘણી છે, જેથી નમાઝ પઠનારને જે શાક હોય અગર જે યોગ્ય લાગે તે દોઆ નમાઝ ખલાસ થયા પછી પઠી લેવી અને શાક ફાટેલા પઠી મસ્જિદમાંથી વિદાય થવું.

આરીસાલો ખાસ તે લોકોની શરૂઆતની જાણુ આરૂ લખવામાં આવ્યો છે કે જેઓ દીનયાતથી બીલકુલ નાવાકેફ અને મોટી ઉમરના છે, અને તેઓ સુજરાતી સીવાએ બીજું જાણતા નથી. બીલકુલ ન જાણવા કરતાં કાંઈ પણ જરૂરી ખાબતોથી વાકેફ થવું શરૂ છે. શોખ રાખનારાઓને માટે એકથી એક ઉમદા કીતાબ મેળુક છે. માટે શરૂઆતની માલુમાત [જાણું] માટે ઉપયોગી થાએ એ

ઈરાસમી આરીસાલો, તદન અજ્ઞાન અગર નવ મુસલીમ શાહનો અને બેહનોની જરૂરીયાત પુરી પાડવા સારૂ ઘણેજ સારો અને હુકામમાં લખવામાં આવ્યો છે, લખનારના રાહા મુજબ ખુદા તઆલા એનાથી બાઈ બેહનોને કાચોદો પહોંચાવે. આમીન.

આ 'સીરીઝ'ના નં. ૩, ભાગ ૨ માં રોજના જરૂરી, મસાઈલ અને 'તરાવીહ' તથા 'ઈદ'ની નમાઝો 'એઅતેકાફ' અને 'ફીતરા' વીગેરેનું મમાન છે. નં. ૪, ભાગ ૩ માં રોજા વીરે કુશાન અને હડીસહના અહકામ અને અકલીફલીલોથી તેના કાચોદાઓનું સખુત આપવામાં આવ્યું છે. હરેક રીસાલો નીચેને સરનામે હોદ આનાની ટીકીટ મોકલવાથી મળી શકશે.

જનરલ સેક્રેટરી,

“ હાફલ ફલાહ એહરસીયા ”.

સેવહવાડા—સુરત.

સુરત ખપાટીઆ ચકલા પર આવેલા ખી ન્યુ સમાચાર પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં પ્રકાશક
સેવહ બકરઅલ એહરસ મારે ખંડુભાઈ રામભાઈ નાયકે પ્રસિદ્ધ કર્યું.

મુદ્રક:—ખંડુભાઈ રામભાઈ નાયક.

મુદ્રણાલય:—શ્રી ન્યુ સમાચાર પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ ખપાટીઆ થકલા રુરત

પ્રકાશક:—સૈયદ મફ્તઅર ગોહરસ.

સુધારો—૧૫મા પાનામાં ખંડુભાઈ રામભાઈ નાયકે પ્રસિદ્ધ કથું એમ
ખપાયું છે તેને બદલે છાપ્યું એમ વાંચવું.

